

Томе НИКОЛОСКИ

УЛОГАТА НА ПСИХОЛОШКИТЕ И СОЦИОЕКОНОМСКИТЕ ВАРИЈАБЛИ ПРИ ИЗБОРОТ НА НАСОКАТА НА СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Проблем

Професионалното определување е еден од најважните настани во животот на поединецот затоа што на животот му дава определена смисла. Работата претставува основна цел на човековиот живот.

Правилното професионално определување е важно не само за поединецот туку и за пошироката општествена заедница. Меѓутоа, долг период на општествената историја прашањето за професионалното определување на учениците не се поставувало затоа што бројот на занимањата бил мал, занимањето било класно определено а успехот во работата зависел од физичките карактеристики на кандидатот.

Една од последиците на современата научно-техничко-информативна револуција е што границата помеѓу физичката и интелектуалната работа е елиминирана. Се појавиле нови алати и нова опрема за работа, а се променила и околината во која се врши работата. Успехот во работата сè помалку зависи од физичките, а сè повеќе од мотивативно-емоционалните карактеристики на човекот, кои се помалку видливи.

Професионалното определување е важен процес и не може да се објасни со влијанието на поединечните фактори. Со право Бло (Blau, 1956) тврдел дека проблемот на професионалното определување е мултидисциплинарен, затоа што припаѓа и на психологијата и на социологијата и на економијата. Браун тврдел дека "еден модел на професионално определување мора да опфати индивидуални разлики од различни домени" (Brown et al. 1990). Значи, со идентифицирање на одделни варијабли или со нагласување на улогата само на еден фактор не може да се објасни професионалното определување. Во психолошката литература се наидува на тврдења според кои изборот на занимањето е "интелектуален процес", или пак според кои изборот на занимањето може да се објасни со "емотивните потреби" на лицето, со "организацијата на личноста", со "животните искуства на адолесцентите"

(Snell et al, 1994), или преку идентификација на лицето со односна социјална група, како што истакнуваат социолошките теории на изборот на занимањето (Miller and Form, 1951).

Во психолошката литература се даваат психолошки профили на лица од разни занимања (Crites, 1969; Guzina, 1980).

Пајевиќ се обидел да ги истражи факторите што влијаат при изборот на факултетот (Рајевиќ, 1984).

Истражувањето опишано на овие страници е вршено на ученици кои прв пат во својот живот се соочени со чинот на професионално определување - со изборот на насоката на средното образование. Иако изборот на насоката на средното образование не значи и дефинитивно професионално определување ниту пак "влегување" во процесот на трудот, со запишувањето во средно училиште, за најголем број ученици е определен не само видот на факултетот на кој подоцна ќе студираат туку и полето на работа. Дали постојат фактори што влијаат некои ученици да се запишат во една, а не во друга насока на средното образование? Констатирано е, на пример, дека поинтелигентните ученици се запишуваат во потешки училишта, и дека, општо земено, учениците се запишуваат во такви училишта што ќе им овозможат да ги задоволат нивните потреби и да ги реализираат нивните вредности (Jerneić, 1985; Vlahović-Stetić, 1988, Šverko, 1982).

Со ова истражување ќе се даде одговор на прашањето каков е интензитетот и склопот на когнитивните, мотивативно-емоционалните, социолошките и економските варијабли при изборот на насоката на средното образование.

Мостра

Мострата во ова истражување ја сочинуваат ученици од I година запишани во следниве видови средно образование: гимназија (природно-математичка, N=141), машински училишта (N=124), училишта од здравствена струка (N=147) и уметнички училишта (N=120), значи вкупно N_{tot}=532 ученици. Од секоја насока се земени по 4 паралелки. Инаку, учениците можеле да се запишат во една од 29 насоки на средното образование. Избраните насоки даваат можност да дојдат до израз евентуалните разлики во психосоциоекономските карактеристики на учениците при уписот во средното образование.

Послџајка. Истражувањето е спроведено во септември 1991 година, кога започнува процесот на транзиција од страна на обучени теренски истражувачи. Самото истражување е вршено во помали групи на субјекти. Во текот на испитувањето (околу 5-6 ефективни часови) учениците беа ослободени од наставата.

Инструменти. Во ова истражување се користени повеќе инструменти. За мерење на психолошките варијабли се користени: домино и ревидирана Бета како инструменти за мерење на општата интелигенција (2 варијабли), Eys-a, Eys-c, Besk (3 варијабли), Hanes I и

Hanes II (2 варијабли), HSPQA и HSPQB, што мерат повеќе особини на личноста (14 варијабли), МОП што дава мерка на мотивот за постигнување (3 варијабли), V прашалникот за мерење на работните вредности (20 варијабли но со ФА сведени на 4 варијабли), прашалник за мерење на мотивите при изборот на насоката во средното образование (5 варијабли) и прашалник за мерење на интересите (7 варијабли).

Значи, вкупно се користени 40 психолошки варијабли. Користен е и прашалник, конструиран за потребите на ова истражување со кој се прибрани социо-економски варијабли: што работи таткото, што работи мајката, образование на таткото, образование на мајката, број на браќа и сестри, стандард на живеење, успех во 8 одделение, следење на весници (8 варијабли).

Сите овие инструменти имаат прифатлива внатрешна хомогеност. Тие се подетално опишани на друго место (Николоски et al., 1994).

В прашалникот кој дава мерка на 20 работни вредности е претходно подвргнат на факторска анализа која откри 4 фактори. Место првобитните 20 варијабли, во овој труд се користени факторските скорови за 4 фактори екстрахирани со факторска анализа.

Резултати и дискусија

Сите 48 варијабли се подвргнати на факторска анализа. Факторска анализа, всушност е спроведена повеќе пати, при што варира бројот на екстрахираните фактори, методот на ротација. "Scree-plot" тестот покажа дека е најсоодветно да се екстрахираат 7 фактори. Според тоа, беа екстрахирани 7 фактори, ротирани со VARIMAX методот.

Резултатите од факторската анализа се прикажани во Табела 1. Во Табела 1, всушност, се прикажани заситувањата на факторите со варијаблите.

Првиот фактор го заситуваат следниве варијабли: слабо его - силно его (негативно заситување), неуротизам, негативна емоционална ангажираност, воздржливост - раздразливост. Според тоа овој фактор може да се нарече *анксиозност*.

Вториот фактор е заситен од варијаблите бета, домино, успех во 8 одделение, вербална интелигенција. Во овој фактор доминираат варијабли кои се однесуваат на интелигенцијата, па овој фактор може да се именува како *интелигенција*.

Третиот фактор е заситен од варијабли што се однесуваат на интересите. Затоа овој фактор може да се нарече *интереси*.

Четвртиот фактор го сочинуваат следните варијабли: материјална сигурност, лична слобода, конзервативизам, авторитарност. Овој фактор може да се именува по варијаблата што најмногу го заситува: *материјална сигурност*.

Петтиот фактор е заситен од варијаблите харија- премсија, субмисивност - доминација, слабо супер его - силно супер его, хуманитарен

Табела 1

РОТИРАНА ФАКТОРСКА МАТРИЦА (VARIMAX)

Варијабли	ФАЦ1	ФАЦ2	ФАЦ3	ФАЦ4	ФАЦ5	ФАЦ6	ФАЦ7
Работ. тат	-0.01473	.09959	-0.14129	-0.02631	-0.8596	.00915	.33555
Работ. мај	-0.01358	-0.25586	-0.04231	-0.15715	0.3863	.07500	.23350
Образ. мај	.01342	.34823	-0.27000	0.2849	-0.21435	-0.11214	.46440
Образ. тат	-0.00345	.22791	-0.29494	-0.03414	-0.15776	-0.03093	.55988
Браќа и се	-0.03803	-0.18041	.11547	-0.12923	.17022	-0.03169	-0.17231
Стандард	.05125	-0.09840	.08847	-0.08650	-0.05529	.11933	-0.32757
Успех во 8	-0.00805	.64392	-0.08717	.01226	.28543	-0.03509	.07597
Весници	-0.01534	-0.08397	-0.13556	.24973	-0.10694	.05289	-0.36343
Умет. инт.	.09500	-0.13338	.19417	-0.05021	.24264	.05449	.49573
Пол. ек. и	0.77853	-0.02681	.60639	.14966	-0.04711	-0.00030	-0.12820
Хуман. инт	-0.02838	.11720	.52068	.15609	.52870	-0.06777	-0.14258
Кре. н.и.	-0.09451	0.34953	.58503	.08213	-0.10161	.21600	.12020
Тех. м.и.	-0.10598	-0.19055	.59644	.08482	-0.36580	-0.18548	-0.27773
Пров. инт.	.01424	-0.02491	.68422	-0.00065	.26241	.03716	-0.12391
Претпр. и	.19330	-0.05583	0.67968	.06628	-0.12931	-0.18460	.04778
ОМП	-0.46788	.04255	.22581	.28820	.31772	.24806	.05553
НЕГ	.70696	.03907	.04160	-0.07298	-0.00502	.15029	-0.00650
ПОЗ	-0.34265	-0.33092	0.4440	-0.28305	.06682	.06894	.02340
Конзерват.	.08127	-0.12584	.10225	.58602	.04462	.20830	-0.25394
Авторитар.	.09941	-0.33682	.06709	.57402	.12735	.07449	-0.20271
Конформ.	-0.02339	-0.37949	.09076	.55840	.04533	.00670	-0.29821
Сајз-афект	-0.12340	-0.10258	-0.08779	-0.06311	.48782	-0.54445	.04014
Б-интел.	.07034	.62678	.00834	-0.20630	.06031	-0.12732	.03525
Сл.-сил. е	-0.78919	-0.1456	.00135	.06880	.03992	-0.09461	-0.04840
Возд.-раз.	.69228	-0.01866	0.31731	-0.00086	-0.16566	-0.01923	.1128
Субм. дом.	.01261	.04112	.09460	.00949	-0.65575	-0.03980	.08306
Десур.сур	.07838	.18984	.08211	-0.04856	-0.29912	-0.68027	.12141
Сла-сил СЕ	-0.25394	.05195	.26249	.06789	.56304	.27617	.01708
Трек. пар.	-0.59978	.10917	.00238	-0.02320	-0.00927	-0.44198	.14915
Хар. Прем.	.18189	.05372	-0.10391	-0.00726	.75064	.02769	.17247
Зел. Коас.	.11646	.04194	.09599	.10132	.11529	.63416	-0.02080
Спок. вина	.75106	.07805	-0.02327	-0.06625	-0.00453	.08351	.01596
Завис. сд.	.03554	-0.11901	.01846	.01151	-0.06776	.74811	-0.00353
Селфк. ст	-0.44341	-0.22446	-0.02314	-0.04439	.38757	.034822	-0.03542
Н-Верг	.63347	.08306	-0.00201	.05088	.16488	-0.07073	-0.01974
ДО	0.13676	.68980	-0.15057	-0.02464	-0.08221	-0.03029	.15494
БЕТАИЉ	-0.02458	.62226	-0.01845	-0.15000	-0.12223	-0.05296	.15658
ЕЗ	-0.22771	.15327	.04011	.13923	.02769	-0.70115	-0.02509
НВ	.73715	-0.09341	.08352	.04822	.06691	.12173	-0.05144
Маг. сиг.	.01042	-0.22026	.07489	.66632	-0.13614	-0.09358	.01655
Конф. (м)	0.03229	-0.51062	.11723	.26225	-0.32122	.09291	-0.10406
Усовбршува.	-0.16694	.30952	.15762	-0.56189	-0.00792	.05272	.10380
Лична сло.	-0.08076	-0.04865	-0.11363	.65174	-0.11069	-0.09623	.17128
Себеост.	-0.18315	.11684	.04105	.55966	.25735	.05328	.23174
Самоакт.	-0.02573	.02711	-0.34719	.21840	.09098	.09270	.57997
Соц. инт.	.04534	-0.33304	.32659	.32266	-0.10649	-0.08894	.18830
Самостој.	-0.13662	.30743	-0.18086	-0.21665	.31566	-0.00121	-0.38016
Ризик и фа	-0.08879	-0.26257	.45842	.17025	-0.04327	.05510	.07406

Полното име на варијаблите е: Работ. тат = што работи таткото; Работ. мај = што работи мајката; Образ мај = образование на мајката; Образ. тат = образование на таткото; Браќа и се = браќа и сестри; Стандард = процена на животниот стандард; Умет. инт. = уметнички интерес; Пол. ек. и = политичко-економски интерес; Хуман. инт. = хуманитарен интерес; Тех. м. н. - техничко-манипулативен интерес;

интерес. Во овој фактор клучна улога имаат варијаблите кои се однесуваат на емоционалната незрелост, па овој фактор може да се нарече *незрелоси*.

Шестиот фактор е најмногу заситен од следните варијабли: зависност од други - самодоволност, неуротизам (негативно заситување), десургенција - сургенција, сајзотимија афектотимија. Овој фактор може да се именува според факторот што му дава печат: *самодоволнос*.

Седмиот фактор го сочинуваат самоактуализација (в), образование на таткото, уметнички интерес, образование на мајката.

Карактеристично за овој фактор се образованието на таткото и мајката. Овој фактор може да се нарече *поволни социоекономски услови*.

За секој субјект се пресметани факторските скорови и тие се подвргнати на еднонасочна анализа на варијанца, а со цел да се види дали подгрупите се разликуваат според факторите.

Разултатите од анализата на варијансата се прикажани во Табела 2. Во Табела 2, всушност се дадени аритметичките средини и стандардните отстапување според насоки, Ф-тестот и неговата веројатност.

Од табелата 2 може да се види дека постојат статистички значајни разлики помеѓу подгрупите кај 5 од седумте фактори, односно не постои разлика само за факторот анксиозност и самодоволност. Тоа значи дека определена анксиозност постои кај учениците од сите насоки на средното образование. Таа може да биде последица на промените што настанале во развојот на учениците (премин од основно во средно образование), но и последица на промените во општеството.

Табела 2

ЕДНОНАСОЧНА АНАЛИЗА НА ВАРИЈАНСАТА ЗА 7 ФАКТОРСКИ СКОРОВИ

	Гмн	Му	Здр	Ум	Ф	П
ФАСКО1 (анксиозност)	-0.1486 1.0111	.0756 .8699	-0.0585 11332	.2224 .8637	2.2209	.0854
ФАСКО2(интелигенција)	.6385 .8449	-0.8430 1.0788	.2256 .5472	-0.3551 .8746	53.2916	.0000
ФАСКО3 (интереси)	.0729 .8601	.4397 1.0305	-0.0522 .9258	-0.5032 1.0449	12.3000	.0000

Просв. инт - просветен интерес; Претпр. и - претприемачко-менаџерски интерес; ОМП - општи конзервативизам; Авторитар. = авторитарност, Конформ. = Конформизам; Сајз-афект = силно его; Возд-раз. = воздржливост - раздражливост; Субм. дом. = субмисивност - доминација; Десур. сур = десургенција - сургенција; Сла-сил СЕ = слабо супер его - силно супер его; Трек. пар. = трекција - пармија; Хар. прем. = харија = премсија; Зеп. зависност од други - самодоволност; Селф к. ст - селф конфликт - јас сентимент; Н - В ерт - ниска ергична тензија - висока ергична тензија; ДО = Домино; БЕТАИЈЉ = сигурност, Конф. (м) = конформизам (мотив); Усовршува. = усовршување и развој; Лична сло = лична слобода; Себеост = себеостварување; Самоакт. = само-актуализација; Соц. Инт. социјална интеракција; Самостој. = самостојност; Ризик и фа = ризик и физичка активност.

(Продолжение)						
ФАСКО4 (мат. сигурност)	-0.1703 .9637	-0.1619 1.0903	.0990 .8508	.2720 1.0964	3.8640	.0096
ФАСКО5 (незрелост)	-0.2195 1.0287	-0.6967 .7454	.7072 .7994	-0.0017 .7848	43.5760	.0000
ФАСКО6 (самодоволност)	-0.1029 1.1983	.1210 .7625	-0.0576 1.0147	.1058 .8767	1.1250	.3389
ФАСКО7 (поволни услови)	.0464 .8271	-0.4847 0.9397	-0.2497 .9171	.8382 .8950	31.3224	.0000

Со цел и понатаму да се согледа улогата на факторите во изборот на насоката на средното образование, факторските скорови се подвргнати на дискриминативна анализа. Резултатите од дискриминативната анализа се прикажани во Табела 3, Табела 4 и Табела 5.

Табела 3

РОТИРАНИ КОЕФИЦИЕНТИ НА СТАНДАРДИЗИРАНАТА ДИСКРИМИНАТИВНА ФУНКЦИЈА

	Фукц 1	Функц 2	Функц 3
ФАСКО 2 (интелигенција)	.98611*	.08705	.09852
ФАСКО 1 (анксиозност)	-0.25757*	.03098	.14006
ФАСКО 6 (самодоволност)	-0.20007*	-0.02755	.03654
ФАСКО 5 (незрелост)	.16768	.97295*	-0.06483
ФАСКО 4 (мат. сигурност)	-0.16097	.29956*	.20393
ФАСКО 7 (поволни услови)	.00477	-0.00715	.90636*
ФАСКО 3 (интересен)	.00364	-0.30997	-0.53305*

*(Варијаблите се наредени според износот со коефициентот во функцијата)

Во Табела 3 се дадени ротираните коефициенти на стандардизираната дискриминативна функција. Треба да се забележи дека варијаблите се дадени според износот на коефициентот во функцијата.

Од Табелата 3 може да се заклучи дека постојат 3 значајни извори на дискриминација, односно три дискриминативни фактори. Првиот дискриминативен фактор го сочинуваат интелигенција, а потоа анксиозноста и самодоволноста.

Вториот дискриминативен фактор го сочинуваат незрелоста и материјалната сигурност и конечно, третиот дискриминативен фактор го сочинуваат поволните социоекономски услови и интереси.

Структурата на дискриминативните фактори може појасно да се согледа од корелациите помеѓу ротираната канонска дискриминативна функција и дискриминативните варијабли. Тие се прикажани во Табела 4.

Табела 4.

КОРЕЛАЦИИ ПОМЕЃУ РОТИРАНАТА КАНОНСКА ДИСКРИМИНАТИВНА
ФУНКЦИЈА И ДИСКРИМИНАТИВНИТЕ ВАРИЈАБЛИ

	Функц 1	Функц 2	Функц 3
ФАСКО 1 (анксиозност)	-0.17720	.04440	.10049
ФАСКО 2 (интелигенција)	.91998	-0.10447	.07872
ФАСКО 3 (интереси)	.05117	-0.19403	-0.38888
ФАСКО 4 (мат. сигурност)	-0.15003	.22060	.012632
ФАСКО 5 (незрелост)	-0.01786	.90504	-0.16624
ФАСКО 6 (самодоволност)	-0.12914	.00344	.02989
ФАСКО 7 (поволни услови)	-0.00483	-0.09463	.80900

Од Табелата 4 може да се констатира дека, иако секој дискриминативен фактор е дефиниран со сите варијабли, заправо во секој дискриминативен фактор доминира една варијабла. Првиот дискриминативен фактор е дефиниран со факторот интелигенција, вториот со факторот незрелост и третиот со факторот поволни социоекономски услови и интереси.

Конечно, дискриминативните фактори се оценети на ниво на аритметички средини. Аритметичките средини на подгрупите се дадени во Табела 5.

Табела 5

ДИСКРИМИНАТИВНИТЕ ФУНКЦИИ ОЦЕНЕТИ НА НИВО НА ГРУПНИ
ЦЕНТРОИДИ

Група	Функц 1 (интелиг.)	Функц 2 (незрел.)	Функц 3 (пов. усл.)
Гимназија	.79954	-0.25953	0.03862
Машински уч.	-1.15139	-1.06638	-0.80253
Здравствена н.	.41387	.87373	-0.24100
Уметничка н.	-0.54076	.20395	1.18091

Од Табелата 5 може да се види дека највисок центроид на првата дискриминативна функција, *интелигенција*, имаат учениците од гимназиите, а најнизок учениците од машинските училишта. Значи, првата дискриминативна функција максимално ги одвојува учениците од гимназиите и учениците од машинските училишта.

На втората дискриминативна функција, *незрелост*, највисок скор имаат учениците од здравствената насока а најнизок, исто така, учениците од машинските училишта. Значи, втората дискриминативна функција прави разлика помеѓу учениците од здравствена насока и учениците од машинските училишта.

Третата дискриминативна функција, *поволни социоекономски услови*, ги одвојува учениците од уметничката насока од другите ученици.

На ниво на подгрупи, може да се констатира дека првата подгрупа е окарактеризирана со интелигенција, зрелост, при што социоекономските услови играат неважна улога (центроидот на третата дискриминативна функција се приближува до 0). Учениците од машинските училишта се најмногу окарактеризирани со неповолните социоекономски услови. Значи, во овие училишта се запишуваат ученици од посиромашни слоеви односно ученици чии родители се со пониско образование (и евентуално ученици што немаат интерес за таа насока).

За учениците од здравствената насока е карактеристично тоа што се интелигентни но незрели.

Конечно, учениците од уметничките насоки се окарактеризирани со висок негативен центроид на првата функција и со умерен центроид на втората и релативно висок центроид на третата дискриминативна функција. Тоа значи дека интелигенцијата не игра битна улога при определувањето за оваа насока, битна улога имаат интересите и дека во оваа насока се запишуваат ученици од семејства каде родителите се пообразовани.

Заклучок

Од ова истражување, гледано во целина може да се заклучи дека и психолошките и социоекономските варијабли имаат улога во изборот на насоката на средното образование. Меѓутоа, улогата на психолошките варијабли е поголема, што може да се констатира од бројноста и од разноврсноста на идентификуваните фактори.

Од социоекономските варијабли при изборот на насоката на средното образование голема улога имаат варијаблите "успех во 8 одделение" (оваа варијабла може да се смета и психолошка) "образование на таткото" и "образование на мајката". Варијаблите како процена на стандардот на семејството, бројот на децата во семејството, читањето печат, не се покажува дека имаат улога при изборот на насоката на средното образование.

Исто така, улогата на секоја испитувана варијабла, односно фактор, се менува во зависност од насоката на средното образование. Така, интелигенцијата игра улога при изборот на гимназиското образование но не и при изборот на уметничките училишта.

Наодите од ова истражување се во согласност со диференцијалните теории на професионално определување, а посебно со Холандовата (Hol-

land, 1985) теорија, според која постојат типови на личности и модели на (работна) средина.

Проблемот за варијаблите што влијаат врз изборот на насоката на средното образование треба и понатаму да се студира и тоа така што истражувањето ќе се спроведе врз ученици од други насоки и со други варијабли.

ЛИТЕРАТУРА

- Blau, P., Gustand, Gustad, J. W., Jessor, R., Parnes, H.S., Wilcock, R., C., Occupational choice: a conceptual framework, *Industrial and Labour relations Review*, 1956, vol. 9, pp. 531-543
- Brown, D., Brooks, L., *Career choice and development: Applying contemporary theories to practice* (2nd ed.), 1990, San Francisco, Jossey-Bass.
- Crites, J., *Vocational Psychology*, 1969, McGraw, New York.
- Guzina, M., *Kadrovska psihologija*, 1980, Naučna knjiga.
- Holland, J., *Making vocational choices: A theory of vocational personalities and work environment*, 1985, Englewood Cliffs, Prentice-Hall.
- Jerneić, Ž., Kulenović, A Šverko, B. & Vizek-Vidović V., Radne vrijednosti i profesionalno-obrazovna orijentacija mladih. *Psihologija*, 1985., 18, 174-183.,
- Miller, D., Form, W., *Industrial sociology*, 1951, Harper.
- Pajević, D., *Psihološki i socioekonomski faktori kao determinanti izbora zanimanja*, doktorska disertacija, Filozofski fakultet, 1981, Beograd.
- Ristić, Ž., Pregled nekih psiholoških teorija profesionalnog razvoja, vo Brančić, B., Taburk, D. (Ed.) *Osnovi profesionalnog savetovanja*, republicki zavod za zapošljavanje, 1974, Beograd i Zagreb.
- Snell, A.F., Garnett, S. S., Sands, M.M. Mc Bride, J.R., Adolescent Life Experiences as predictors of Occupational Attainment, *Journal of Applied Psychology*, 79, 1994 pp 131-142.
- Vlahović-Štetić, V., Vrijednosti i školski uspjeh učenika u usmjerenom obrazovanju, *Psihologija*, 1988, 12, 4, 133-138.
- Šverko, B., Radne vrijednosti i njihov značaj za izbor zanimanja, *Čovek i zanimanje*, 1982, 6-7-8, 11 - 15.

THE ROLE OF THE PSYCHOLOGICAL AND SOCIO-ECONOMIC VARIABLES IN THE STUDENTS CHOICE OF THE TYPE OF SECONDARY SCHOOL

(Summary)

A study was carried out to examine the role of some psychological and socio-economic variables in the student's choice of a secondary school.

The survey was conducted with 520 first grade students from four schools: a medical, an art, a machinery and a comprehensive secondary school. The time of the survey was September 1991, when the process of transition (the major political changes in the country) had only just started.

Various instruments were implied to collect data, such as: Cattall's test (14 variables), the tests of Besk, Eysenck-a, Eysenck-s (3 variables), Hanes (2 variables), Beta and Domino (2 variables), and MOP (the Motive for Achievement - 3 variables). The motives of choice were examined with a questionnaire, which offered a choice of five motives; whereas, the questionnaire examining the student's interest offered a choice of seven interests. Work values were examined with the V-questionnaire; 20 values were included, which after a factor analysis were reduced to four factors. The remaining 8 variables dealt with the socio-economic characteristic of the interviewees, gathered with a specially prepared questionnaire.

A total of 48 variables were subjected to factor analysis, which gave 7 factors: anxiety, intelligence, interest, financial security, immaturity, self-confidence and favourable socio-economic conditions.

The scores of each factor were collected and subjected to ANOVA. There was a considerable difference between the subgroups of five of the seven factors.

All seven factors were also subjected of discriminative analysis, which showd three sourceses of discrimination.

The role of the variables in choosing the type of secondary school is not constant. Some variables play an important role in the student's choise of some schools, whereas the role of others is greater in the choice of different schools.